Lietas arhīva Nr. A42-00276-24/29
ECLI:LV:ADRJRIT:2024:1228.A420169123.8.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2024. gada 28. decembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Lāsma Lipkina,
piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Aizsardzības ministrijas – pārstāvei /pers. B/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikumiem par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sniegt 2023. gada 7. marta iesniegumā pieprasīto informāciju, kā arī par atbildes sniegšanu uz 2023. gada 7. marta iesniegumā uzdotajiem jautājumiem: „1) Kāds ir [ministrijas] skaidrojums par to, kāpēc pieteicējs pusotra gada laikā netika pārcelts dienesta turpināšanai uz citu dienesta vietu, kā tas tika lūgts dienesta sūdzībā?; 2) Vai šāda situācija atbilst [Nacionālo bruņoto spēku] personāla plānošanas politikai (karavīrs ilgstoši nepilda sava amata pienākumus, tiek iesaistīts tādu uzdevumu izpildē, kas neatbilst viņa iepriekšējai pieredzei, vakantajos amatos, kuros tas varētu sniegt lielāku ieguldījumu [Nacionālo bruņoto spēku] attīstībā, tas apzināti netiek iecelts)?; 3) Kā [ministrija] vērtē [Nacionālo bruņoto spēku] komandiera rīcību – dēla nenorādīšanu ikgadējās amatpersonas deklarācijās līdz 2015. gadam (ja rakstā minētā informācija par tā dēlu ir patiesa)?" un par Aizsardzības ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstules Nr. MV-N/1493 un 2023. gada 11. septembra vēstules Nr. MV-N/1912 to daļā, kas attiecas uz /pers. A/ 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1. apakšpunktā norādītajiem /pers. A/ jautājumiem, atzīšanu par prettiesiskām, pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sniegt atbildes uz /pers. A/ 2023. gada 9. augusta iesniegumā norādīto jautājumu: „Vai atbildē minēto noteikumu 5. pielikums dod tiesības NBS komandierim noteikt citus (šajos noteikumos neminētos) laboratoriskus izmeklējumus?", kā arī par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu – rakstisku atvainošanos un kompensāciju 90 *euro*
apmērā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs vērsās Aizsardzības ministrijā (turpmāk – ministrija) ar 2023. gada 7. marta iesniegumu, kurā lūdza sniegt informāciju un atbildes uz viņa jautājumiem.

Ministrija ar 2023. gada 5. aprīļa vēstuli Nr. MV-N/706 atteica pieteicējam izsniegt viņa pieprasīto informāciju un sniegt atbildes citstarp uz šādiem jautājumiem: 1) Kāds ir ministrijas skaidrojums par to, kāpēc pieteicējs pusotra gada laikā netika pārcelts dienesta turpināšanai uz citu dienesta vietu, kā tas tika lūgts dienesta sūdzībā?; 2) Vai šāda situācija atbilst Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) personāla plānošanas politikai (karavīrs ilgstoši nepilda sava amata pienākumus, tiek iesaistīts tādu uzdevumu izpildē, kas neatbilst viņa iepriekšējai pieredzei, vakantajos amatos, kuros tas varētu sniegt lielāku ieguldījumu NBS attīstībā, tas apzināti netiek iecelts)?; 3) Kā ministrija vērtē NBS komandiera rīcību – dēla nenorādīšanu ikgadējās amatpersonas deklarācijās līdz 2015. gadam (ja rakstā minētā informācija par tā dēlu ir patiesa)?

Ar ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstuli Nr. MV-N/1493 (turpmāk – ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstule) pieteicējam tika sniegta papildu informācija un atbildes uz viņa 2023. gada 7. marta iesniegumā norādītajiem jautājumiem.

Pieteicējs ar 2023. gada 9. augusta iesniegumu norādīja, ka ministrija vēl joprojām nav sniegusi informāciju un atbildes pēc būtības uz vairākiem viņa uzdotajiem jautājumiem, kā arī papildus lūdza sniegt atbildi uz šādu precizējošu jautājumu: „Vai atbildē minēto noteikumu 5. pielikums dod tiesības NBS komandierim noteikt citus (šajos noteikumos neminētos) laboratoriskus izmeklējumus?".

Ar ministrijas 2023. gada 11. septembra vēstuli Nr. MV-N/1912 (turpmāk – ministrijas 2023. gada 11. septembra vēstule) pieteicējam tika sniegta papildu informācija un atbildes uz viņa 2023. gada 7. marta un 9. augusta iesniegumiem.

[2] Uzskatot, ka ministrija nav sniegusi informāciju un atbildes uz viņa uzdotajiem jautājumiem, pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumiem, lūdzot arī atzīt par prettiesiskām ministrijas 2023. gada 24. jūlija un 11. septembra vēstules, ciktāl ar tām atteikts sniegt atbildes un informāciju uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1. apakšpunktā norādītajiem jautājumiem, un piešķirt atlīdzinājumu. Pieteikumi pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Ministrija prettiesiski nav sniegusi pieteicējam viņa pieprasīto informāciju. Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 10. panta trešajai daļai pieteicējam ir tiesības saņemt vispārpieejamu informāciju, kā arī rīkoties ar to pēc savas izvēles. Savukārt ierobežotas pieejamības informācija ministrijai bija jāizsniedz pieteicējam Informācijas atklātības likuma 10. panta ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā.

[2.2] Persona, kura nav mediju pārstāvis, bet vēlas iegūto informāciju publiskot, ir persona ar žurnālistikas interesi, un šādai personai ir tiesības pieprasīt pat ierobežotas pieejamības informāciju, pamatojot leģitīmu informācijas pieprasīšanas mērķi.

[2.3] Ministrija apzināti veica pasākumus, lai nesniegtu informāciju, kuru pieteicējam ir tiesības saņemt, pamatojoties uz normatīvajiem aktiem, un/vai arī veica pasākumus, lai novilcinātu atbilžu sniegšanu uz pieteicēja jautājumiem. Tādējādi pieteicējam liegtas tiesības realizēt informācijas pieprasīšanas mērķi – tās publiskošanu, lai veicinātu sabiedrības izpratni par valsts aizsardzības jomā notiekošo.

[3] Ministrija tiesai iesniegtajos paskaidrojumos pieteikumu neatzīst un uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz ministrijas vēstulēs norādītajiem argumentiem. Papildus ministrija uzsvērusi, ka tai nav pienākuma sniegt atbildes uz izaicinošiem jautājumiem, kuru pamatā ir pieteicēja vēlme paust negatīvu attieksmi un gūt apstiprinājumu savam subjektīvajam viedoklim. Turklāt ministrija esot sniegusi atbildes uz vairākiem pieteicēja jautājumiem, tostarp papildus arī ar ministrijas 2024. gada 8. janvāra vēstuli. Tāpēc, pēc ministrijas ieskata, atbilstoši Administratīvā procesa likuma

282. panta 7. punktam lietā daļā ir izbeidzama tiesvedība.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs apstiprināja, ka lietā daļā ir izbeidzies tiesiskais strīds, jo viņš ir saņēmis informāciju un atbildes uz vairākiem viņa uzdotajiem jautājumiem. Pieteicējs tiesas sēdē precizēja, ka viņš uztur pieteikumu daļā par viņa 2023. gada 9. augusta iesnieguma 4., 8. un 12. punktā minētajiem jautājumiem, kā arī ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstules un 2023. gada 11. septembra vēstules (turpmāk kopā – ministrijas vēstules) atzīšanu par prettiesiskām to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.2., 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem (*2024. gada 27. novembra tiesas sēdes skaņu ieraksta 23:34–41:09 minūte*). Pieteicējs uzturēja pieteikumu šajā daļā, pamatojoties uz viņa pieteikumos norādītajiem argumentiem. Savukārt atbildētājas pārstāve tiesas sēdē pieteikumu šajā strīdus daļā neatzina, pamatojoties uz ministrijas vēstulēs un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds par to, vai ministrija sniegusi informāciju un atbildes uz šādiem pieteicēja 2023. gada 7. marta un 9. augusta iesniegumos norādītajiem jautājumiem:

1) „Kāds normatīvais akts informācijas publicēšanas laikā noteica attēlos redzamās NBS komandiera kaujas formas tērpa jakas lietošanas kārtību un melnu ādas cimdu valkāšanu ar attēlā redzamo kaujas formas tērpu? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta balta, melna vai pelēka T-krekla valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta melnu ādas cimdu valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem?";

2) „Kāda normatīvā akta prasībām atbilst priekšējā rindā vidū stāvošā karavīra/zemessarga ārējais izskats, valkājot formas tērpu?";

3) „Vai rakstā minētais NBS karavīrs, kurš apkrāpa savus kolēģus, joprojām turpina dienestu? Gadījumā, ja šis karavīrs ir atvaļināts no dienesta, vai tas saņem militārpersonas izdienas pensiju? Vai apkrāptie karavīri, kas turpina dienestu, ir atguvuši tiem izkrāptos naudas līdzekļus?";

Līdz ar to tiesa noskaidros, vai pieteicējam tikusi sniegta atbilde pēc būtības uz viņa jautājumiem Iesniegumu likuma izpratnē, kā arī to, vai iestāde pamatoti atteikusi pieteicējam sniegt Informācijas atklātības likuma izpratnē pieprasīto informāciju.

[6] Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 104. panta pirmajā teikumā noteikts, ka ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības.

Saskaņā ar Iesniegumu likuma 2. panta pirmo daļu šis likums nosaka kārtību, kādā privātpersona iesniedz un iestāde vai privātpersona, kas īsteno valsts pārvaldes uzdevumus, izskata dokumentu, kurā ietverts iestādes kompetencē esošs lūgums, sūdzība, priekšlikums vai jautājums. Atbilstoši šā likuma 5. panta trešajai daļai iestāde sniedz privātpersonai atbildi pēc būtības uz tās iesniegumu.

Gadījumā, ja privātpersona vēršas iestādē ar iesniegumu, tā var sagaidīt, ka iestāde uz šo iesniegumu kaut kā reaģēs (atbildēs), ja vien iesniegums nav tāds, kas acīmredzami neprasa nekādu atbildi. Tas būtībā ir cieņpilnas izturēšanās pret privātpersonu jautājums, kas balstās cilvēka cieņas un labas pārvaldības principā, kas citstarp paredz, ka valsts pārvaldes attieksme attiecībās ar privātpersonu ir pieklājīga, atsaucīga un cieņpilna. Šāda attieksme veicina arī cilvēku cieņu pret savu valsti un uzticēšanos tai. Demokrātiskā tiesiskā valstī ir svarīgi, lai cilvēki nejūtas valsts ignorēti un saņem atbildes uz jautājumiem, sūdzībām un priekšlikumiem, kādi viņiem radušies saistībā ar konkrētās iestādes kompetences jomu. Tādā veidā tiek stiprināta indivīdu un sabiedrības uzticēšanās valstij un attiecīgi arī vēlme būt pilsoniski aktīviem, kā arī indivīdu izpratne par valsts darbu, funkcijām, pienākumiem un korespondējošām personu tiesībām (*sk. Senāta 2023. gada 22. novembra lēmuma lietā Nr. SKA-790/2023, ECLI:LV:AT:2023:1122.A420169123.4.L, 7. punktu un tajā minēto doktrīnu*).

Vienlaikus tiesības saņemt atbildi pēc būtības nenozīmē tiesības saņemt tieši tādu atbildi (tik izvērstu vai ar tādu pamatojumu), kā persona iecerējusi. Atbilde pēc būtības Satversmes 104. panta pirmā teikuma izpratnē nozīmē atbildi, kurā izvērtēti un motivēti atbildēti uzdotie jautājumi. Taču minētā tiesību norma neparedz tiesības prasīt konkrēta satura atbildi. Proti, lai atzītu, ka uz iesniegumu ir atbildēts pēc būtības, jākonstatē, ka iestāde ir motivēti atbildējusi uz iesniedzēja uzdotajiem jautājumiem. Tomēr nav nepieciešams, lai iesniedzēju apmierinātu atbildes saturs (*sk. turpat, 10. punktu*).

Tādējādi tiesai jāizvērtē, vai iestāde konkrētajā gadījumā ir sniegusi pieteicējam atbildes uz viņa uzdotajiem jautājumiem atbilstoši iepriekš minētajām prasībām.

[7] Attiecībā uz jautājumiem par to, kāds normatīvais akts informācijas publicēšanas laikā noteica pieteicēja norādītos attēlos redzamas NBS komandiera kaujas formas tērpa jakas lietošanas kārtību un kāds normatīvais akts paredz melnu ādas cimdu valkāšanu ar konkrēto kaujas formas tērpu, kā arī balta, melna vai pelēka T-krekla valkāšanu ar konkrētajiem kaujas formas tērpiem, ir konstatējams turpmāk minētais.

Lietā nav strīda par to, ka ministrija pieteicējam paskaidrojusi, ka NBS karavīru formas tērpu veidus, aprakstu, to komplektējošās sastāvdaļas un papildu elementus regulē Ministru kabineta 2020. gada 14. janvāra noteikumi Nr. 26 „Noteikumi par karavīra formas tērpiem un atšķirības zīmēm" un ministrijas 2022. gada 14. marta noteikumi Nr. 5-NOT „Noteikumi par Nacionālo bruņoto spēku karavīra formas tērpiem, atšķirības zīmēm, pie formas tērpa nēsājamiem apbalvojumiem un to lietošanas kārtību". Tāpat arī lietā nav strīda par to, ka pieteicējam šie normatīvie akti ir pieejami.

Ministrija papildus paskaidrojusi, ka tā nesniegs pieteicējam ministrijas viedokli par to, vai minēto noteikumu prasības pieteicēja norādītajās konkrētajās situācijās ir ievērotas. Ministrija uzsvērusi, ka normatīvie akti, kas regulē informācijas sniegšanu un atbilžu sniegšanu uz privātpersonu iesniegumiem, neparedz privātpersonai subjektīvās tiesības prasīt, lai iestāde pauž viedokli vai nostāju kādā konkrētā jautājumā.

Pieteicējs šādai iestādes nostājai nepiekrīt. Tiesas sēdē pieteicējs precizēja, ka viņam esot savs subjektīvais viedoklis konkrētajā jautājumā, taču viņa interesēs esot saņemt arī kompetentās iestādes faktisku un tiesisku vērtējumu par to, vai un kāds normatīvais akts pieļauj konkrēto formas tērpa lietošanas kārtību.

Senāts atzinis, ka ar viedokli var saprast iestādes vērtējumu vai skaidrojumu par to, kā ir interpretējama kāda tiesību norma. Tāpat viedoklis var būt iestādes vērtējums vai skaidrojums par to, vai noteikta iestādes vai amatpersonas rīcība atbilst tiesību normām, vai ir sasniegti politikas plānošanas dokumentos noteiktie mērķi, vai kāda iestādes plānotā darbība atbilst šiem mērķiem u.tml. Šādus viedokļus privātpersona noteikti var prasīt iestādei sniegt Iesniegumu likuma kārtībā. Iesniegumu likuma kārtībā nevar prasīt iestādei tādu viedokli, kurā tiktu pausta iestādes subjektīvā attieksme vai nostāja kādā jautājumā. Proti, privātpersona nevar Iesniegumu likuma kārtībā iestādei uzdot tādu jautājumu, kas pēc būtības prasa iestādei sniegt atbildi, kas būtu pamatota ar tās subjektīvajiem ieskatiem, nevis ar objektīviem apsvērumiem, kas ir balstīti uz faktiem vai tiesību normām. Piemēram, persona Iesniegumu likuma kārtībā nevarētu prasīt iestādei viedokli par to, vai tai patīk iestādes amatpersonu formastērpu krāsa, jo uz šādu jautājumu ir iespējams atbildēt, tikai paužot iestādes subjektīvo attieksmi, nevis sniedzot motivētu atbildi (*sk. Senāta 2023. gada 22. novembra lēmuma lietā Nr. SKA-790/2023, ECLI:LV:AT:2023:1122.A420169123.4.L, 8. punktu*).

Konkrētajā gadījumā no pieteicēja jautājumiem un papildu paskaidrojumiem izriet, ka viņš pēc būtības lūdzis nevis iestādes subjektīvu viedokli, bet gan objektīvu vērtējumu par to, vai konkrēta formas tērpa lietošanas kārtība atbilst tiesiskajam regulējumam, tostarp viedokli par konkrētā tiesiskā

regulējuma interpretāciju. Turklāt, lai arī pieteicējs ir norādījis arī savu subjektīvo viedokli, tiesa nekonstatē, ka jautājumi būtu klaji izaicinoši un tādējādi pieteicējs negodprātīgi izmantotu savas tiesības.

Līdz ar to iestāde nepamatoti atteikusi sniegt motivētu (ar faktiem un tiesībām pamatotu) atbildi uz pieteicēja jautājumiem par to, vai konkrētā formas tērpa lietošanas kārtība atbilst tiesiskajam regulējumam. Tāpēc pieteikums šajā daļā ir apmierināms, uzliekot iestādei pienākumu sniegt atbildes pēc būtības uz šiem pieteicēja jautājumiem.

[8] Attiecībā uz pieteicēja jautājumu par to, kāda normatīvā akta prasībām atbilst viņa norādītajā fotoattēlā priekšējā rindā vidū stāvošā karavīra/zemessarga ārējais izskats, valkājot formas tērpu, konstatējams turpmāk minētais.

Ministrija paskaidrojusi, ka prasības ārējam izskatam, valkājot karavīra formas tērpu, ir noteiktas ministrijas 2022. gada 14. marta noteikumu Nr. 5-NOT „Noteikumi par Nacionālo bruņoto spēku karavīra formas tērpiem, atšķirības zīmēm, pie formas tērpa nēsājamiem apbalvojumiem un to lietošanas kārtību" 1. pielikumā. Lietā nav strīda par to, ka šis normatīvais akts pieteicējam ir pieejams. Papildus ministrija arī šajā gadījumā norādījusi, ka tā nesniegs viedokli par to, vai konkrētās personas izskats atbilst minēto noteikumu 1. pielikuma prasībām, jo normatīvie akti, kas regulē informācijas sniegšanu un atbilžu sniegšanu uz privātpersonu iesniegumiem, neparedzot privātpersonai subjektīvās tiesības prasīt, lai iestāde pauž viedokli vai nostāju konkrētā jautājumā.

Pieteicējs arī šai iestādes nostājai nepiekrīt un tiesas sēdē pēc būtības paskaidroja, ka viņa interesēs ir saņemt kompetentās iestādes faktisku un tiesisku vērtējumu par to, vai un kāds normatīvais akts pieļauj konkrēto formas tērpa lietošanas kārtību.

Arī šajā gadījumā no pieteicēja jautājumiem un papildu paskaidrojumiem izriet, ka viņš pēc būtības lūdzis nevis iestādes subjektīvu viedokli, bet gan objektīvu vērtējumu par to, vai konkrēta formas tērpa lietošanas kārtība atbilst tiesiskajam regulējumam, tostarp viedokli par konkrētā tiesiskā regulējuma interpretāciju. Turklāt tiesa arī nekonstatē, ka tādējādi pieteicējs negodprātīgi izmantotu savas tiesības.

Līdz ar to iestāde nepamatoti atteikusi pieteicējam sniegt motivētu (ar faktiem un tiesībām pamatotu) atbildi uz viņa jautājumu par to, vai konkrētā formas tērpa lietošanas kārtība atbilst tiesiskajam regulējumam. Tāpēc pieteikums arī šajā daļā ir apmierināms, uzliekot iestādei pienākumu sniegt atbildi pēc būtības uz šo pieteicēja jautājumu.

[9] Pieteicējs vērsies tiesā arī par ministrijas vēstuļu to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem pieteicēja jautājumiem, atzīšanu par prettiesiskām.

Proti, pieteicējs uztur pieteikumu par ministrijas vēstuļu atzīšanu par prettiesiskām, ciktāl tās attiecas uz šādiem jautājumiem: 1.4. „Kāds normatīvais akts informācijas publicēšanas laikā noteica attēlos redzamās NBS komandiera kaujas formas tērpa jakas lietošanas kārtību un melnu ādas cimdu valkāšanu ar attēlā redzamo kaujas formas tērpu? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta balta, melna vai pelēka T-krekla valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta melnu ādas cimdu valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem?"; 1.6. „Kāda normatīvā akta prasībām atbilst priekšējā rindā vidū stāvošā karavīra/zemessarga ārējais izskats valkājot formas tērpu?".

Attiecībā uz šiem jautājumiem tiesa jau iepriekš šajā spriedumā izvērtēja to, vai iestāde ir sniegusi atbildes uz šiem jautājumiem, un secināja, ka pieteicējam nepamatoti nav tikušas sniegtas atbildes pēc būtības, tostarp tās nav tikušas sniegtas ar ministrijas vēstulēm. Līdz ar to ministrijas vēstules šajā daļā, kurā iestāde nepamatoti atteikusi pieteicējam sniegt atbildes pēc būtības, atzīstamas par prettiesiskām.

Ievērojot minēto, secināms, ka ministrijas vēstules to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem, atzīstamas par prettiesiskām.

Tādējādi ir konstatējams pamats izlemt jautājumu par atlīdzinājuma piešķiršanu par prettiesisku atteikumu sniegt pieteicējam atbildes uz šiem viņa jautājumiem.

[10] Pieteicējs lūdz noteikt pienākumu atlīdzināt viņam nemantisko kaitējumu, rakstveidā atvainojoties un piešķirot atlīdzinājumu naudā (90 *euro*).

Satversmes 92. panta trešais teikums paredz, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Minētajā teikumā lietotais termins „atbilstīgs atlīdzinājums" ietver taisnīgu gandarījumu, kas konkrētajā tiesiskajā situācijā ir samērojams ar personas tiesību aizskārumu. Atbilstīgam atlīdzinājumam ir vairākas funkcijas – visupirms jau kompensācijas, samierināšanas, kā arī vispārējās un speciālās prevencijas funkcija. Minēto funkciju mērķis ir panākt efektīvu taisnīguma atjaunošanu un pamattiesību aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 7. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2019-21-01 10.2. apakšpunktu*).

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 8. panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka nemantiskais kaitējums šā likuma izpratnē citstarp ir ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas. Atbilstoši šā likuma 14. panta pirmajai daļai nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Atlīdzināšanas likuma 14. panta otrā un trešā daļa paredz: nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, – atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās.

Konkrētajā gadījumā pieteicējs pamatoti norādījis, ka ministrija ilgstoši nav sniegusi atbildes uz konkrētajiem jautājumiem. Proti, sniedzot papildu atbildes uz citiem jautājumiem, ministrija konsekventi atteikusi pieteicējam sniegt atbildes uz viņa 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem. Tādējādi pieteicēja tiesību aizskārums – atbilžu nesniegšana pēc būtības – ir nozīmīgs, taču tas nav smags. Proti, tas nav radījis pieteicējam kādas konkrētas paliekošas nelabvēlīgas sekas. No tiesu prakses konstatējams, ka līdzīgos gadījumos, proti, situācijās, kurās iestāde personai nepamatoti nav sniegusi atbildes pēc būtības, atzīts, ka adekvāts nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma veids ir rakstveida atvainošanās (*sk., piemēram, spriedumus lietās Nr.A420188821 un Nr. A420155619*).

Pamatojoties uz minēto, šajā gadījumā par atbilstīgu atlīdzinājumu pieteicējam atzīstama ministrijas rakstveida atvainošanās par to, ka ministrija nav sniegusi atbildes pēc būtības pieteicējam uz viņa 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem. Attiecīgi prasījums par atlīdzinājumu naudā saistībā ar atbilžu nesniegšanu pēc būtības ir noraidāms.

[11] Satversmes 100. pants paredz tiesības uz vārda brīvību. Tiesības uz informāciju ir tiesību uz vārda brīvību sastāvdaļa, un šo tiesību īstenošana ir nozīmīga demokrātiskas tiesiskas valsts efektīvā funkcionēšanā. Demokrātiskas tiesiskas valsts pārvaldei jābūt atklātai, pieejamai un tās darbībai – pārskatāmai. Tiesību uz informāciju īstenošanas rezultātā sabiedrība var pārliecināties, vai valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs (*sal. sk., piemēram, Senāta 2007. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-194/2007 (A42158404) 14. punktu*). Tādējādi tiesības uz pieeju informācijai ir

nozīmīgas pamattiesības. Iestāde var atteikt tās rīcībā esošas informācijas izsniegšanu privātpersonai vienīgi tad, ja atteikums ir pamatots ar tiesiskā regulējuma prasībām.

[12] Attiecībā uz jautājumu par to, vai rakstā publiski pieejamā interneta vietnē norādītais NBS karavīrs joprojām turpina dienestu, saņem militārpersonas izdienas pensiju un vai karavīri, kas turpina dienestu, atguvuši izkrāptus naudas līdzekļus, konstatējams, ka ar šo jautājumu ir pieprasīta informācija (ziņas par faktiem) Informācijas atklātības likuma izpratnē. Tāpat arī pieteicējs vērsies tiesā ar prasījumu par ministrijas vēstuļu to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas 1.2. apakšpunktā norādīto jautājumu par to, vai karavīrs ir atvaļināts no dienesta un saņem militārpersonas izdienas pensiju, atzīšanu par prettiesiskām.

Ministrija ar 2023. gada 24. jūlija vēstuli norādījusi pieteicējam, ka tās rīcībā nav informācijas par to, vai pieteicēja norādītajā rakstā minētā persona joprojām ir profesionālajā dienestā un vai cietušie karavīri atguvuši tiem izkrāptos līdzekļus.

Lietā nav strīda, ka informācija par NBS karavīru dienesta gaitu un izkrāpto naudas līdzekļu atgūšanu nav iestādes rīcībā. Pieteicējs norādījis, ka gadījumā, ja tās rīcībā nav informācijas, ministrijai ir pienākums norādīt arī kompetento iestādi, kura var sniegt atbildi pieteicējam par to, vai rakstā minētā persona joprojām ir profesionālajā dienestā un vai cietušie karavīri ir atguvuši tiem izkrāptos līdzekļus.

Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 12. panta otrajai daļai, ja pieprasītās informācijas nav iestādes rīcībā, iestāde sniedz izziņu par informācijas atrašanās vietu un, ja tas iestādei ir zināms, norāda, kādā kārtībā informācija ir pieejama.

No lietas materiāliem izriet, ka ministrija ar 2023. gada 11. septembra vēstuli precizējusi savu atbildi un paskaidrojusi pieteicējam, ka informāciju par profesionālā dienesta karavīru dienesta gaitu uzskaita un apkopo NBS. Savukārt informācija par izkrāpto līdzekļu atgūšanu esot pieejama kriminālprocesā iesaistītajām personām. Atbilstoši ministrijas rīcībā esošajiem datiem kriminālprocess, kas tika uzsākts saistībā ar minēto gadījumu, nosūtīts Daudznozaru specializētajai prokuratūrai. Papildus ministrija vērsusi pieteicēja uzmanību arī uz to, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 375. pantu kriminālprocesa laikā krimināllietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums un ar tiem drīkst iepazīties amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, kā arī personas, kurām minētās amatpersonas attiecīgos materiālus uzrāda šajā likumā paredzētajā kārtībā.

No minētā secināms, ka ministrija ir sniegusi pieteicējam motivētu atbildi, paskaidrojot gan to, ka tās rīcībā nav informācijas par pieteicēja norādītajā rakstā aprakstītās personas dienesta gaitu (tostarp arī to, vai šī persona turpina dienestu vai arī varētu saņemt militārpersonas izdienas pensiju), gan arī to, ka informācija par personas dienesta gaitu var būt NBS rīcībā. Tāpat arī ministrija motivēti un pamatoti izskaidrojusi pieteicējam, ka informācija par jautājumiem, kas saistīti ar iespējamu līdzekļu izkrāpšanu (tostarp izkrāptu līdzekļu atgūšanu), ir pieejama kriminālprocesā iesaistītajām personām un uz to attiecas Kriminālprocesa likuma 375. pantā noteiktais ierobežojums.

Pieteicējs papildus norādījis, ka ministrijas rīcībā esot informācija par militārpersonu izdienas pensijām, un ministrijas pārstāve tiesas sēdē to apstiprināja. Tādējādi par to lietā nav strīda. Vienlaikus ministrijas pārstāve tiesas sēdē paskaidroja: tā kā ministrijas rīcībā nav informācijas par konkrēto personu un tās dienesta gaitu, ministrija nevar identificēt šo personu un sniegt informāciju par tās izdienas pensiju.

Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 11. panta trešajai daļai informācijas pieprasījums iestādei formulējams iespējami precīzi. Atbilstoši šā panta piektajai daļai iestāde var atteikties izpildīt pieprasījumu, ja tas nav noformēts atbilstoši šā panta trešās daļas noteikumiem vai nav sniegts apraksts, pēc kura šīs ziņas iespējams identificēt.

Pieteicēja norādītajā publikācijā konkrētā persona nav tikusi identificēta. Tā arī nav identificējama bez papildu informācijas iegūšanas. Taču iestādei nav pienākuma pašai meklēt un iegūt papildu informāciju, lai identificētu personu. Ievērojot minēto, tā kā iestāde no pieteicēja informācijas pieprasījuma nevar identificēt personu, par kuru informācija pieprasīta, tā arī nevar izvērtēt un izlemt jautājumu par informācijas izsniegšanu. Ministrijas pārstāve tiesas sēdē arī izskaidroja, ka ministrijai nav izdevies pēc savas iniciatīvas (sazinoties ar NBS) iegūt tādu papildu informāciju par publikācijā aprakstīto personu, lai varētu to identificēt un sniegt pieprasīto informāciju.

Tādējādi ministrija pamatoti ir sniegusi pieteicējam motivētu atbildi, izskaidrojot, ka tās rīcībā nav informācijas par karavīru dienesta gaitu un tā nevar sniegt informāciju par neidentificētas personas izdienas pensiju, kā arī norādījusi informācijas par karavīru dienesta gaitu atrašanās vietu un izskaidrojusi kārtību, kādā ir pieejami kriminālietas materiāli (informācija par iespējamu līdzekļu izkrāpšanu). Līdz ar to arī ministrijas vēstules to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.2. apakšpunktā norādīto jautājumu, ir atzīstamas par tiesiskām.

[13] Atlīdzinājuma prasījums ir pakārtots pamatprasījumam. Tā kā ministrijas vēstules to daļā, kas attiecas uz pieteicēja 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.2. apakšpunktā norādīto jautājumu, ir atzīstamas par tiesiskām un tādējādi ir noraidāms pamatprasījums par to atzīšanu par prettiesiskām, noraidāms ir arī ar šo pamatprasījumu saistītais nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījums.

[14] Pieteicējs norādījis, ka ministrija, sniedzot atbildes un informāciju uz viņa jautājumiem, pieļāvusi procesuālu pārkāpumu, informāciju un atbildes sniedzot novēloti.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 184. panta otrās daļas 2. punktam un Iesniegumu likuma 10. panta trešajai daļai būtiska procesuāla pārkāpuma konstatēšana saistībā ar likumā noteiktā termiņa neievērošanu būtu atsevišķi pārbaudāma tiesā vienīgi tad, ja potenciāli pieļautais procesuālais pārkāpums pats par sevi varētu būt radījis būtisku personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu. Turklāt tieši pašai privātpersonai ir jāpamato, kāds aizskārums tai radies saistībā ar iestādes pieļauto pārkāpumu.

Konkrētajā gadījumā no lietas materiāliem un pieteicēja sniegtajiem paskaidrojumiem nav konstatējams, ka ministrijas rīcība procesuālo termiņu ievērošanā varētu būt radījusi pieteicējam kādas nozīmīgas patstāvīgas sekas.

Tiesa ņem vērā, ka pieteicējs ar 2023. gada 7. marta iesniegumu vērsies ministrijā saistībā ar savu militārā dienesta gaitu (pieteicējs tiesas sēdē paskaidroja, ka bijis militārajā dienestā līdz 2022. gada 31. decembrim) un notikumiem (publikācijām) par laiku pamatā no 2020. gada līdz 2022. gadam, kā arī atsevišķām publikācijām 2023. gada sākumā. Tādējādi pieteicējs vērsies iestādē jau ar noteiktu laika nobīdi pēc šiem notikumiem. Turklāt par lielāko daļu no aktualizētajiem jautājumiem jau mediju pārstāvji informējuši sabiedrību. Šādos apstākļos vispārīgas pieteicēja norādes par to, ka iestāde nepamatoti pārkāpusi likumā noteikto termiņu atbilžu un informācijas sniegšanai un ka attiecīgie notikumi sabiedrībā jau varētu būt zaudējuši aktualitāti, nevar būt par pamatu konstatējumam, ka pieteicējam saistībā ar iestādei likumā noteiktā termiņa neievērošanu varētu būt radīts būtisks viņa tiesību vai tiesisko interešu aizskārums.

Līdz ar to nav pamata atsevišķi vērtēt patstāvīgu prasījumu par būtiska procesuālā pārkāpuma konstatēšanu saistībā ar informācijas un atbilžu sniegšanas termiņiem.

[15] Lietā nav strīda, ka pārējā lietas daļā ir izbeidzies tiesiskais strīds par atbilžu un informācijas sniegšanu, jo ministrija tiesvedības laikā sniegusi pieteicējam atbildes un informāciju uz pārējiem viņa jautājumiem, par kuriem tikusi ierosināta šī tiesvedība.

Administratīvā procesa likuma 282. panta 7. punkts paredz, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja tiesiskais strīds, kas bija par pamatu pieteikuma iesniegšanai tiesā, ir izbeidzies. Šīs normas jēga ir izbeigt tiesvedību, ja pieteicējam vairs nav nepieciešama tiesas aizsardzība saistībā ar to, ka tiesiskais

strīds, kura dēļ pieteicējs vērsies tiesā, ir izbeidzies, turklāt iestāde piedalījusies tā atrisināšanā (*sal. sk. Senāta 2020. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-246/2020, ECLI:LV:AT:2020:1221.A420182817.9.S, 11. punktu*). Tādējādi gadījumā, ja pieteicējs uzskata, ka tiesvedība lietā būtu izbeidzama (nevēlas tās turpināšanos) saistībā ar to, ka lietā ir izbeidzies tiesiskais strīds, Administratīvā procesa likuma 282. panta 7. punktā paredzētais tiesiskā strīda izbeigšanas veids ir uzskatāms par galveno tiesvedības izbeigšanas pamatu (*sal. sk. Senāta 2020. gada 18. marta lēmuma lietā Nr. SKA?918/2020, ECLI:LV:AT:2020:0318.A420504213.9.L, 5. punktu*).

Ievērojot minēto, tiesvedība pārējā lietas daļā ir izbeidzama, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 282. panta 7. punktu.

[16] Papildus tiesa vērš uzmanību, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 284. pantam, ja tiesvedība izbeigta, atkārtota vēršanās tiesā pret to pašu atbildētāju par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata nav pieļaujama.

[17] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Tā kā pieteikums ir daļēji apmierināms, no atbildētājas par labu pieteicējam piespriežama viņa samaksātā valsts nodeva 60 *euro* apmērā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.–251. pantu, 282. panta 7. punktu, 283. pantu, 316. panta pirmo daļu, 329. panta pirmo daļu, kā arī Iesniegumu likuma 10. panta otro daļu un Informācijas atklātības likuma 15. panta otro daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. A/ pieteikumu;

noteikt pienākumu Aizsardzības ministrijai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas sniegt atbildes pēc būtības uz /pers. A/ 2023. gada 7. marta un 9. augusta iesniegumos norādītajiem jautājumiem: 1) „Kāds normatīvais akts informācijas publicēšanas laikā noteica attēlos redzamās NBS komandiera kaujas formas tērpa jakas lietošanas kārtību un melnu ādas cimdu valkāšanu ar attēlā redzamo kaujas formas tērpu? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta balta, melna vai pelēka T-krekla valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem? Kādā normatīvajā aktā ir paredzēta melnu ādas cimdu valkāšana ar attēlos redzamajiem kaujas formas tērpiem?”; 2) „Kāda normatīvā akta prasībām atbilst priekšējā rindā vidū stāvošā karavīra/zemessarga ārējais izskats, valkājot formas tērpu?”;

atzīt par prettiesisku m Aizsardzības ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstuli Nr. MV-N/1493 un 2023. gada 11. septembra vēstuli Nr. MV-N/1912 to daļā, kas attiecas uz /pers. A/ 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem;

noteikt pienākumu Aizsardzības ministrijai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties /pers. A/ par to, ka ministrija nav sniegusi atbildes pēc būtības uz /pers. A/ 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas 1.4. un 1.6. apakšpunktos norādītajiem jautājumiem;

noraidīt /pers. A/ pieteikumu daļā par kompensāciju 90 *euro* apmērā par atbilžu nesniegšanu uz viņa jautājumiem;

piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ (personas kods: /personas kods/) samaksāto valsts nodevu 60 *euro*.

Spriedums šajā daļā nav pārsūdzams.

Noraidīt /pers. A/ pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sniegt informāciju uz viņa 2023. gada 7. marta un 9. augusta iesniegumos norādītajiem jautājumiem „Vai rakstā minētais NBS karavīrs, kurš apkrāpa savus kolēģus, joprojām turpina dienestu? Gadījumā, ja šis karavīrs ir atvaļināts no dienesta, vai tas saņem militārpersonas izdienas pensiju? Vai apkrāptie karavīri, kas turpina dienestu, ir atguvuši tiem izkrāptos naudas līdzekļus?”, kā arī par Aizsardzības ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstules Nr. MV-N/1493 un 2023. gada 11. septembra vēstules Nr. MV-N/1912 to daļā, kas attiecas uz /pers. A/ 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.2. apakšpunktā norādīto jautājumu, atzīšanu par prettiesiskām un par rakstisku atvainošanos un kompensāciju 90 *euro* apmērā par /pers. A/ pieprasītās informācijas nesniegšanu.

Spriedumu šajā daļā var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Izbeigt tiesvedību pārējā lietas daļā.

Lēmumu par tiesvedības izbeigšanu daļā, kas attiecas uz pienākuma uzlikšanu Aizsardzības ministrijai sniegt 2023. gada 7. marta iesniegumā pieprasīto informāciju, kā arī Aizsardzības ministrijas 2023. gada 24. jūlija vēstules Nr. MV-N/1493 un 2023. gada 11. septembra vēstules Nr. MV-N/1912 to daļā, kas attiecas uz /pers. A/ 2023. gada 24. septembra pieteikuma lūgumu daļas prasījuma 1.3. un 1.5. apakšpunktā norādītajiem jautājumiem, atzīšanu par prettiesiskām var atsevišķi pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot blakus sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Lēmums pārējā daļā (par atbilžu sniegšanu) nav pārsūdzams.

Tiesnese L. Lipkina